

1. Гендер // Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч.Вінквіста та В.Тейлора. – К., 2003. – С.107-108.
2. Гендерна економіка // Інформаційний збірник за проектом „Розробка та лобювання прийняття гендерних бюджетів – реалізація демократичної державної політики”. – Харків, 2003. – С.42-50.
3. Грицак Н. Підходи і методи державного управління у сфері гендерної політики // Управління сучасним містом. – 2004. – №7-9. – С.131-139.
4. Карпенко К.І. Природа і жінка: Перспективи екофемінізму в Україні. – Харків, 2005. – 135 с.
5. Левченко К.Б. Національний механізм формування та впровадження гендерної політики в Україні: історико-правовий огляд. – Харків, 2003. – 217 с.
6. Напрями національної політики участі громадян у місцевому сталому розвитку. ПРООН / Муніципальна програма врядування та сталого розвитку. – К., 2007.
7. Тарнавський М. Фемінізм, модернізм і українське жіноцтво // Гендерна перспектива / Упоряд. В.Агєєва. – К.: Факт, 2004. – С.204-218.
8. Шевченко Н.В. Гендер у дзеркалі історії та перспективи розвитку гендерних студій в Україні // Український історичний журнал. – 2001. – № 2. – С.26 – 39.

Отримано 17.05.2008

УДК 330.101

С.І.ШТЕФАН

Харківська національна академія міського господарства

ПРОБЛЕМА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ І УПРАВЛІННЯ

Розглядається необхідність удосконалення господарського механізму і управління на державному і місцевому рівнях для досягнення економічного зростання, реалізації намірених потреб суспільства.

Найактуальнішою проблемою державної економічної політики є її здатність забезпечувати умови стабільного економічного розвитку. Найважливіша складова економічного розвитку – економічне зростання. Тому метою інтенсифікації регуляторних зусиль є максимізація обсягів національного виробництва. Це єдиний шлях для підвищення рівня споживання матеріальних благ і задоволення постійно зростаючих людських потреб при обмежених економічних ресурсах. Вирішення цієї проблеми є настільки важливим, що її без перебільшення можна визначити як фундаментальну.

Підтвердженням тому свідчить той факт, що вивченню цієї проблеми присвячені праці сучасних українських вчених – Ю.Каракай, С.Мельник, Р.Мудрак, Р.Пустовійт, П.Пушкаренко, А.Чухно [1-6] та ін.

Дослідники проблеми завжди приділяють значну увагу механізму

функціонування і розвитку економіки, тому що він являється найбільш динамічною складовою економічної системи. Змінюючи та удосконалюючи господарський механізм, можна швидко реалізувати назрілі потреби суспільства, розвитку господарства, підвищення його ефективності, а тим самим розв'язання складних соціально-економічних проблем.

Господарський механізм – це функціональна сторона виробничих відносин. Господарський механізм – це спосіб організації та управління виробництвом з притаманними йому формами, методами і засобами, які реалізують соціально-економічні, організаційно-економічні та науково-технологічні принципи й відносини в реалізації економічних інтересів і потреб [3].

Якість механізму господарювання, і зокрема управління, ступінь його досконалості і дієвості залежить від об'єктивних економічних факторів і від наукової обґрунтованості економічної політики держави, рівня професійної підготовки господарських і управлінських кадрів на загальнодержавному і місцевих рівнях, від того, чи здатні вони своєчасно виявляти і об'єктивно оцінювати найбільш істотні зв'язки і тенденції розвитку економіки. Реалізації цього завдання служить багатий арсенал методів управління, за допомогою яких здійснюється вплив на суб'єктів господарювання. Ці методи можуть мати формальний або неформальний (реальний) вплив. Складність сучасного управління полягає в тому, щоб утверджувався неформальний, реальний стиль управління, спрямований на досягнення реальних соціально-економічних результатів (кількісних і якісних), щоб у процесі управління використовувалися, насамперед економічні, тобто ринкові методи. Разом з тим важливо застосовувати організаційні, адміністративні методи. На постіндустріальному етапі цивілізації зростає роль соціально-психологічних методів управління. Глибокий аналіз методів управління, їх відповідності змінам в економічній сфері, удосконалення на цій основі системи господарювання і управління є необхідною умовою ефективності господарської діяльності, досягнення економічних цілей.

В умовах ринкової економіки провідна роль належить економічним методам управління, тому що саме вони забезпечують реалізацію економічних (матеріальних) інтересів. Комерційний розрахунок, інвестиції, їх утворення і використання, інновації та впровадження їх у виробництво, регулювання системи амортизаційних відрахувань, системи матеріального стимулювання, розподілу і використання прибутку, ціноутворення, кредитування, матеріальні санкції – весь цей широ-

кий комплекс економічних методів дає можливість створити гнучку і ефективну систему господарювання та управління.

Соціально-психологічні методи управління через соціальні і психологічні відносини між людьми впливають на формування трудових колективів з урахуванням здібностей людей, їх темпераменту, рис характеру і тим самим сприяють створенню сприятливих умов для успішної спільної діяльності, встановлення і розвитку норм соціальної поведінки. Соціальне регулювання і стимулювання спрямовано на реалізацію взаємозв'язаних соціальних інтересів, розвиток соціально-психологічної зацікавленості у виконанні роботи чи досягненні певної мети, результату. Особливо велике значення мають стимулювання підвищення загальноосвітнього рівня, культурного зростання, підвищення кваліфікації, розвиток творчої праці, моральне та естетичне зростання людини. Все це створює сприятливу соціально-психологічну атмосферу, активно впливає на підвищення продуктивності праці та ефективності виробництва.

Для сучасної української економіки є характерними істотні зміни в структурі суб'єктів ринку, що визначає поєднання ринкового механізму з державним і корпоративним регулюванням. Це пояснює той факт, що сучасна економіка виступає як змішана – і за формою власності, і за організацією підприємницької діяльності, відповідно механізм господарювання є не суто ринковим, не суто конкурентним, а змішаним. Коли ринок не є універсальним, то мають бути також інші засоби впливу на економіку, які долають обмеженість ринкового механізму. І тут проявляється важлива роль держави в регулюванні пропорцій відтворення, використовуючи при цьому прямі (державні замовлення, інвестиції, закупівлі, розвиток наукомістких галузей тощо) і непрямі методи (податкова політика, митна, кредитна тощо) [1].

Особливу сферу відносин у ринковій економіці становлять державна власність і розвиток державного сектору. Держава може виступати і в ролі самостійної господарської одиниці, і в ролі представника нації, здійснюючи неринкові функції свідомого регулювання економічних відносин, перш за все охорони прав власності, культурних цінностей, підтримки і гарантії прав бізнесу [6].

Величезна роль держави у свідомому регулюванні трудових відносин праці і капіталу, зайнятості через інвестиції, структурні зміни і стимулювання зайнятості. Держава використовує неринкові механізми розподілу й перерозподілу для соціального забезпечення населення, здійснює і економічну, і фінансово-бюджетну, і грошово-кредитну політику. Водночас розвиваються й ті неринкові відносини, що не

пов'язані з економічною діяльністю держави. Це – насамперед розвиток творчої праці та збільшення вільного часу, що забезпечує всебічний розвиток людини.

Існуючі реалії відкидають спрощене розуміння рівнів і механізмів регулювання складного економічного механізму, динамічного за своєю природою. У контексті вирішення задач соціально-економічного розвитку країни все більшого значення набуває місцеве самоврядування [2].

Для ефективного функціонування регіональної економіки найперше необхідним є формування інституту власності. Нині на місцях немає реальних важелів впливу на соціально-економічну ситуацію в районах. Неузгодженість процесу розмежування державної власності між державними та регіональними рівнями призводить до неефективного управління господарськими об'єктами.

Найбільше питань щодо підвищення ефективності господарювання на місцях викликає формування комунальної форми власності, крім того, ця необхідність зумовлена потребою запобігання надмірній концентрації управлінських ресурсів на державному рівні. Особливо гострим питанням залишається розподіл виробничих і невиробничих суб'єктів між власне державним і комунальним секторами економіки.

Головною проблемою інституційного забезпечення державної регіональної політики України є несформованість системи інституцій (органів, установ), здатних у взаємодії і координації здійснювати ефективну реалізацію завдань державної регіональної політики [4].

На сьогодні в Україні назріла необхідність визначення центрального органу виконавчої влади, відповідального за регіональну політику та розвиток місцевого самоврядування. Такий орган повинен зосереджувати розв'язання цілої низки проблем, серед яких:

- розроблення проектів законодавчих та нормативних документів із питань регіональної політики та місцевого самоврядування;
- обґрунтовування та запровадження механізмів реалізації державної регіональної політики;
- запровадження планово-прогнозного механізму управління регіональним розвитком, координація розробки регіональних комплексних програм розвитку та цільових регіональних програм;
- проведення комплексного моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів;
- здійснення експертизи рішень щодо галузевого розвитку (визначення, як вони можуть позначитись на регіональному розвитку та міжрегіональних диспропорціях);

- обґрунтування засад та проведення адміністративно-територіальної реформи ;
- нормативно-правове та методичне забезпечення міжрегіонального й транскордонного співробітництва тощо.

При центральному органі виконавчої влади з питань регіональної політики та місцевого самоврядування доцільно мати науково-аналітичну установу, яка б проводила різноаспектний комплексний моніторинг тенденцій та проблем соціально-економічного розвитку регіонів, обґрунтування механізмів державної регіональної політики тощо. В Україні така інституція може бути створена або визначена серед існуючих наукових і науково-аналітичних закладів із відповідною зміною її організаційної структури та фінансового забезпечення.

Вирішуючи проблеми загальної політики регулювання соціально-економічного розвитку країни і конкретного регіону, слід урахувувати той факт, що вона тісно переплітається з іншими її складовими, а економічна політика і механізм господарювання на всіх рівнях мають бути чітко скоординованими і узгодженими.

1. Каракай Ю. Роль держави у стимулюванні інноваційної діяльності // Економіка України. – 2007. – №3. – С.14-22.
2. Мельник С. Управління регіональною економікою. – К.: КНЕУ, 2000. – 152 с.
3. Мудрак Р. Державна регуляторна політика як складова економічного розвитку // Економіка України. – 2006. – №7. – С.34-41.
4. Пустовийт Р.Ф. Вплив державної політики на процес інституційних змін // Економічна теорія. – 2003. – №1. – С.13-23.
5. Пушкарєнко П.І., Несветов О.О., Кочубей Р.В. Теоретичні основи сучасної макроекономіки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 331 с.
6. Чухно А. Господарський механізм та шляхи його вдосконалення на сучасному етапі // Економіка України. – 2007. – №3. – С.60-68.

Отримано 16.05.2008

УДК 332.14

Е.А.АНДРЕНКО

Харьковская национальная академия городского хозяйства

ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УРОВНЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ МУНИЦИПАЛЬНЫХ ОБРАЗОВАНИЙ НА ПРИМЕРЕ ХАРЬКОВСКОГО РЕГИОНА

Выполнен обзор современных методов оценки уровня регионального развития. Применен статистический метод главных компонент для построения рейтингового интегрального индикатора социально-экономического развития муниципальных образований Харьковского региона. Приведены примеры использования метода для оценки рейтинга районов по различным направлениям развития.